

eri rahvusse kuuluvad keskkooli-õpilased (eestlastest peale A.-i ka N. Köstner, A. Oinas, A. Ostra (vt. neid) j. t.) salajase õpilasühingu „Борьба“ (Võitlus) ellu. Ring tegi alguses õpilaste keskel kihutustööd, muutis aga a. 1904 enda Vene sotsiaaldemokraatliku tööliste partei kohapealseks organisatsiooniks, ühtlasi laiendades oma tegevust ka tööliste peale, kelle jaoks ta õpiringe korraldas ja proklamatsioone trükkis. Viimaseks eesmärgiks komandeeriti A. 1905. a. kevadel Riiga, kus ta aga vangistati. 1905. a. oktoobrikuu amnestia mõjul vabanenud, andus A. täieliselt politikale ja korraldas üheskoos Fr. Tuglasega kihutuskoosolekuid, elatades end kaastööst ajalehtedele. Kui Gotlieb Ast, Peeter Speek (vt.) ja teised n. n. föderalistid iseseisva Eesti sots.-dem. tööliste partei asutasid, jäi A. ühes A. Rei (vt.), Villem Masiku ja A. Ostraga truuks Vene sots.-dem. parteile, nõudes Eestile ainult oblasti autonoomiat: tema arvates oleks iseseisva erakonna asutamine ainult revolutsiooni jõude killustanud ja Vene liberaale aidanud revolutsiooni vastu umbusklikuks teha. Karistusalkade eest põgenes A. Peterburi kaudu Soome ja sealt 1906. a. veebruaris ühes oma venna Gotliebiga ja M. Martnaga Saksamaale, Berliini, kust ta aga peagi Berni siirdus. Vene sots.-dem. tööliste partei ettepanekul hakkas A. sõjaväe-agitaatoriks, sõitis valepassiga 1906. a. mais Austria kaudu Venemaale tagasi ja asus Tallinna elama, et siin sõdurite keskel teha organiseerimistööd. Samal ajal oli A. »Vaateleja« ja »Sõnumete« toimetuse liikmeks. Kroonlinna revolutsioonilise komitee ettepanekul otsustas partei Tallinna komitee organiseerida mässu Tallinna all viibivas sõjalaevastikus. Mäss, mille suhtes A. isiklikult algusest peale umbusklik oli olnud, piirdus ainult »Pamjatj Asoova« vastuhakkamisega ja suruti maha, kuna A. õnneliku juhuse läbi mahalaskmisest pääsis. Aprillis a. 1907 vangistati A. ja mõisteti kaua-aegse eeluurimisvangistuse järel Tallinna sõja-ringkonnakohtu poolt, kus A.-i kaitsjana A. F. Kerenski üles astus, üheks aastaks kindlusvangi, millise aja A. Tallinna Toompeal ära istus ja seal oma esimese novellikogu »Sääsed tormis« kirjutas.

1910. a. sai A. vabaks, reisis siis a. 1911 Saksamaal, 1912 Vahemere-mail ning Põhja-Aafrikas ja astus 1912. a. »Päevalehe« toimetuse liikmeks. Osalt isiklikkude pettumuste mõjul, osalt sellepärast, et partei Tallinna komitee enamlaste kätte oli sattunud, kellega A. algusest peale ei suutnud sobida, loobus A. nüüd peaaegu täiesti parteitegevusest. »Päevalehe« juurest siirdus A. peagi »Tartu Päevalehe« juurde ja sealt 1914. a. sügisel Peterburi »Pealinna Teataja« toimetusse. 1915. a. sügisest kuni 1917. a. veebruarirevolut-

sioonini oli A. sõjaväe-ametnikuks idafrondil esimese armee juures. 1917. a. asus A. uuesti »Pealinna Teataja« juurde, tegi siin ühes Jul. Seljamaaga (vt.) elavat propagandat Eesti autonoomia kasuks, mille nõudmisega kodumaal alguses ettevaatlik oldi, teotses Eesti Vabariiklaste Liidus ja valiti viimase kandidaadina 1917. a. suvel Eesti Maanõukogu (Maapäeva) saadikuks. Nüüd asus A. Tallinna, asutas ühes mõtteosalistega sotsiaaldemokraatliku »Ühenduse«, hiljemini Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei ja toimetas selle häälekandjat »Sotsiaaldemokraati«. Peale okupatsioonaja lõppu valiti A. 1918. a. novembris Maanõukogu sekretäriks, 1919. a. alul oli ta lühemat aega töö-hoolekandeministri kohustetäitjaks. Raskeil Eesti riigi rajamise ajal koondas A.-i juhitud sotsiaaldemokraatide partei pahempoolsed demokraatlikud rahvamasid Eesti riigi ülesehitamise tööle ja sisendas neisse eitava seisukoha peal tungiva kommunismi vastu. Partei häälekandja toimetajana, keskkomitee juhtiva jõuna ja kõigi parteikongresside juhatajana asus A. E. s.-d. t. parteis 1917. a. peale esikohal, teotsedes süiski rohkem parteijõudude rakedamisel tegelikkude päeva-ülesannete teenistusse, propaganda organiseerimisel jne. kui partei ideoloogia süvendamisel ja arendamisel. A. oli Asutava Kogu, I ja II Riigikogu liige ja omandas seal hooga ning teravmeelse kõneleja kuulsuse. Kui sotsiaalrevolutsionääride parteis tekkis lõhe ja üks osa neist liitus kommunistide »ühise väerinnaga«, teine aga iseseisvate sotsialistide partei nime all jäi teotsema, mõjus A. oma lepitava ja kompromisse loova esinemisega tugevasti selleks kaasa, et iseseisvad sotsialistid 1925. a. kevadel E. s.-d. t. parteiga liitusid ühiseks Eesti sotsialistlikuks töölisparteiiks. Veel enne parteide lõplikku ühendamist ühinesid nad 1923. a. sügisel ühise häälekandja »Ühenduse« väljaandmiseks, mille esimeseks peatoimetajaks oli jällegi A. 1924. a. detsembrist kuni 1925. a. lõpuni oli A. J. Jaaksoni kabinetis portfelli ministriks. Kirjanikuna on A. viimaste kutselisest organiseerimisest osa võtnud ja Eesti Kirjanikkude Liidu juhatuses seisnud nähtaval kohal.

Ilukirjanduslikul alal on A. teotsenud Karl Rumori varjunime all. Ta on avaldanud jutustuskogud »Sääsed tormis« (1911), »Tuled sügis-öös« (1919) ja »Siirviiruline« (1921) ning lüürilise jutustuse »Lumiste kõrguste poole« (1913), peale selle kirjutanud rea reisikirju, vesteid jne. Ühtlasi on ta töid avaldanud »Noor-Eesti« ja »Voog« albumis ning ajakirjus »Murrang« ja »Looming«. A.-i ilukirjanduslik toiming on olnud tema intensiivse poliitilise tegevuse mõjul katkeline ja juhuslik, tal on puudunud võimalus